

DE VERVUILER BETAALT: MAAR HOE KRIJG JE HEM ZOVER?

Job Schreuder

Overheden en particulieren komen herhaaldelijk voor hoge kosten te staan bij onderzoek of sanering van vervuilde bodems. De vrijwel algemene mening is ook hierbij dat zo veel mogelijk het principe 'de vervuiler betaalt' moet gelden. Dat wil zeggen dat de onrechtmatige veroorzaker moet worden opgespoord (als deze nog bestaat) en moet worden gedwongen, zo nodig via de rechter, om de kosten te vergoeden of om (mee) te betalen. De verhaalsmogelijkheid, die volgt uit het Burgerlijk Wetboek, is in de Interimwet bodemsanering nog eens uitdrukkelijk opgenomen. De landsadvocaat heeft namens de rijksoverheid en de desbetreffende gemeenten inmiddels al bijna 20 rechtszaken aangespannen tegen ondernemingen die aansprakelijk zijn gesteld voor het ontstaan van diverse bodemverontreinigingsgevallen. Er zullen nog veel meer zaken komen. Thans lopen er ook enkele zaken rond gevallen in Noord-Nederland.

Aan dergelijke procedures zijn vaak grote financiële gevolgen verbonden. De rijksoverheid en de gemeenten betalen samen immers volledig de kosten van onderzoek en eventuele sanering in het kader van de Interimwet Bodemsanering. Het is echter bepaald niet zeker dat de eisen in de nu lopende zaken zo maar worden toegewezen. Er moet namelijk sprake zijn van een oorzakelijk verband tussen de onrechtmatige daad en schade door een ernstig gevaarlijke situatie, er moet schuld aanwezig zijn geweest, er mag geen verjaring zijn opgetreden, terwijl aan nog enkele vereisten moet zijn voldaan. Ook kan de rechter het bedrag van de schadevergoeding matigen.

Zaken in Noord-Nederland

In het Noorden zijn de volgende bedrijven gedagvaard:

- Nederlandse Philips Bedrijven B.V. in verband met cadmiumlozingen op een afwateringssloot in Stadskanaal; schade f 4,5 miljoen.
- AAgrunol B.V., Schering AAgrunol B.V. en een voormalige directeur in verband met de ernstige bodemverontreiniging van het voormalige terrein te Groningen van de bestrijdingsmiddelenfabriek

Betaalt deze vervuiler ook voorde veroorzaakte verontreiniging?

Dideldomsloot te Stadskanaal, met omwonenden. Het proces tegen Philips, de vervuiler van de sloot, is in volle gang

AAgrunol; de schade kan oplopen tot ca. f 50 miljoen.

- Van Wijk en Boerma B.V. te Tynaarlo in verband met verontreiniging van een terrein als gevolg van plaatverwerkingsactiviteiten; schade tenminste enkele miljoenen gulden.

De uitspraak van de rechtbank van Den Bosch in het geval Philips-Stadskanaal, die in de loop van volgend jaar wordt verwacht, zal waarschijnlijk de eerste zijn in de nu lopende zaken. Zo'n uitspraak kan een belangrijke voorbeeldwerking hebben. Maar de verliezende partij zal vrijwel zeker in beroep gaan bij het gerechtshof en over 3 tot 5 jaren kan men dan zelfs arresten van de Hoge Raad verwachten, die van invloed zullen zijn op de jurisprudentie.

Bij onder meer het geval van AAgrunol-Groningen heeft het bedrijf allerlei B.V.-konstrukties bedacht en rechten en verplichtingen doorgeschoven van de ene naar de andere B.V. Daar zal de rechter doorheen moeten prikken. De nieuwe AAgrunol-groep heeft vorig jaar overigens al weer flinke winst gemaakt, en de oude B.V. is inmiddels leeg.

Andere verhaalsmogelijkheden

Naast de uitdrukkelijk in de Interimwet Bodemsanering opgenomen verhaalsregeling bestaan er nog andere mogelijkheden tot verhaal of dekking van kosten. Deze zijn in het kort als volgt aan te geven:

- Kostenverhaal op grond van onrechtmatige daad volgens artikel 1401 of 1402 van het Burgerlijk Wetboek. In het geval van verontreiniging van een drinkwaterwingsgebied door de voormalige fabriek van Broomchemie in Wierden heeft de gemeente Alme-

lo daarmee bij de rechtbank in Almelo al succes gehad.

- Diverse acties volgens het Burgerlijk Wetboek bij aan- en verkoop van onroerend goed. Zo hoefde de ondertekening van een akte van eigendomsoverdracht van een reeds gekocht perceel grasland in Smilde niet door te gaan van de rechtbank in Assen. Na het sluiten van de koop bleek hier min of meer onverwacht dat het terrein deels verontreinigd was. Tegen de gemeente Groningen loopt momenteel een zaak van het wegen- en waterbouwbedrijf De Wilde te Groningen. De Wilde verlangt schadevergoeding omdat de gemeente op het Beckerwegterrein in het verleden schadelijk gemeentelijk gasfabriek-afval gestort zou hebben, of tenminste een stortplaatsterrein als bedrijventerrein zou hebben uitgegeven. Nu blijkt het bedrijf gevestigd op grond met een zware teerverontreiniging. Als De Wilde gelijk zou krijgen, zullen ongetwijfeld veel andere hier gevestigde bedrijven volgen, hetgeen aanzienlijke gevolgen voor de gemeente Groningen kan hebben.
- Bevel om maatregelen te nemen volgens een artikel in de Interimwet Bodemsanering. Dit artikel is vooral bedoeld voor gevallen waarbij direkt duidelijk is wie de bodemverontreiniging heeft veroorzaakt.
- De dwangsomprocedure bij overtreding van de Hinderwet. Dit kan eventueel toegepast worden bij een bestaand bedrijf met een goede hinderwetvergunning waarin gerichte voorschriften staan ter zake van bodemverontreiniging.
- Toepassen van politiedwang (bestuursdwang) op kosten van de overtreder volgens diverse wetten en bij verordeningen van lagere overheden.

In de praktijk blijkt dat het achteraf niet gemakkelijk is om de schade door bodemverontreiniging te verhalen. Dat geldt overigens ook voor veel andere vormen van schade.

Dat is mede de reden geweest dat de Staten-Generaal in de Wet bodembescherming, die binnenkort grotendeels in werking treedt, een belangrijk artikel heeft doen opnemen. Daarmee wordt de mogelijkheid geschapen om bij Algemene Maatregelen van Bestuur een risico-aansprakelijkheid op te leggen voor risikodragende bodembedreigende activiteiten. Het bewijs van schuld in een rechtszaak komt dan gemakkelijker te liggen. Uiteraard zal dit alleen gaan gelden voor nieuwe situaties.

Voorlopig is het wachten vooral op de (voorbeeldwerking van de) uitspraken van de rechtbanken in de nu lopende verhaalszaken.